І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 127. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 10-го ЛИПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 10, 1964 No. 127. VOL. LXXI.

БОРОТЬБА ЗА ПЛЯТФОРМУ І КАНДИДАТІВ ПОПЕРЕДЖАЄ РЕСПУБЛІКАНСЬКУ КОНВЕНЦІЮ

Віллям Скрентон

Сан Франсіско. — Номінаційна Республіканська Конвенція починається аж в понеділок 13-го липня, але вже в цьому тижні працює в готелі св. Франсіска Програмова Комісія, яка має предложити Конвенції виборчу плятформу. В цій Комісії ведеться боротьба за те, яка має бути плятформа Республіканської партії в цьому році. Цього року боротьба за плятформу поєднана з боротьбою за те, хто має бути республіканським кандидатом. Противники сенатора Беррі Ґолдвотера хочуть вставити до плятформи окремі пункти про те, що Конвенція уважає ухвалений Конгресом закон про охорону громадянських прав за згідний з Конституцією, і що до здійснювання цього закону не треба буде „поліційної держави", як про це був висловився сен. Ґолдвотер, який голосував проти цього закону. Ці домагання ліберальних і поміркованих республіканців є звернені проти арізонського сенатора. Коли б Конвенція ухвалила ці пункти в програмі, то це був би удар по Ґолдвотері. 7-го липня в Програмовій Комісії виступав нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер, який гостро виступив проти Ґолдвотера і домагався, щоб Конвенція визнала праве товариство ім. Джана Бирча за таке, що не має нічого спільного з Республіканською партією. Як відомо, сен. Ґолдвотер відмовився публічно відсепаруватися від цього правого товариства, яке поборює комуністів, але одночасно його голова твердив, що підтримують підривні елементи в цій країні такі особи, як покійний президент Кеннеді і колишній президент Айзенгавер. 8-го липня виступали в Програмовій Комісії такі провідні республіканці, як мишиґенський губернатор Джордж Ромні та колишній амбасадор до Південного В'єтнаму Генрі Кебот Ладж. Але дотеперішні виступи проти Ґолдвотера не мали успіху в більшості членів Програмової Комісії. Противники Ґолдвотера використали ще й інтерв'ю арізонського сенатора, яке він мав із німецьким журналістом, і в якому сказав, що тепер ніхто з республіканців не міг би перемогти Джансона. До Сан Франсіско прилетів 8-го липня пенсилвенійський губернатор Віллям Скрентон. Він гостро виступив проти Ґолдвотера за таку заяву, кажучи, що не може виграти виборів кандидат, який не зірить в перемогу. 9-го липня прилітає до Сан Франсіско сен. Ґолдвотер. І він і Скрентон виступатимуть в Програмовій Комісії, та виявлять свої погляди щодо програми партії. Скрентон виступає і проти закордонної політики сен. Ґолдвотера, критикуючи одночасно і закордонну політику президента Джансона. Політика покійного президента Кеннеді була добра, але тепер становище змінилося, і тому ЗДА повинні змінити своє становище. Губернатор Скрентон зібрав свої погляди на закордонну політику в таких пунктах: 1) ЗДА є зобов'язані обороняти вільну Европу, але не сміють вмішуватися в її внутрішню політику; 2) мусимо домагатися, щоб европейські країни збільшили свій вклад в оборону Европи; 3) ми повинні домагатися, щоб европейські країни поцікавилися не тільки Европою, але й іншими проблемами світової політики; 4) треба б також знайти спільне слово в справі контролі атомової зброї.

Витрати на нові будови в цьому році збільшилися на 8 відсотків

Вашинґтон. — Департамент Торгівлі стверджує, що цього року збільшилися видатки на будови на 8% в порівнянні з тим самим часом у минулому році і в червні ц.р. виносили $6,100,000,000, а в перших шістьох місяцях ц.р. — $30,000,000,000. В червні ц.р. видатки на будови становили $65,100,000,000 в річному відношенні, а в минулому році вони виносили $64,800,000,000. Річне відношення дістаємо цим способом, що видатки в одному місяці множимо через 12. В червні витрачено на приватні будови — $4.2 більйона, з того $2.6 більйона на нефармерські мешканеві доми. На публічні будівлі в червні витрачено — $1.9 більйона. В першій половині цього року видали на будови $30 більйонів, а минулого року — $27.7 більйона. В червні ц.р. продано федеральних бондів на суму $384 мільйонів, на 11 відсотків більше, як в цьому самому часі минулого року — $347 мільйонів.

В АМЕРИЦІ

● **Преса принесла вістку**, що пані Джан Ф. Кеннеді з дітьми восени цього року перенесеться з Вашинґтону до Ню Йорку, щоб уникнути живих спогадів про свого покійного чоловіка — президента Джана Ф. Кеннеді. Тепер вона живе на вакаціях з родиною покійного Президента в Порті Гаянніс, Массачусетс, а після того має переїхати до своєї родини в Нюпорті, Ровд Айленд. Восени пані Кеннеді переїде до Ню Йорку, де спочатку замешкає в готелі Карлайл, а після того має замешкати в своєму домі, де б її не докучали численні туристи, як це діється у Вашинґтоні.

● **В Сент Луїсі, Мізурі**, католицький священик бенедиктинець о. ЛІонард Джексон із місцевого монастиря і єпископальний священик о. Клавдій Міллер давали спільно шлюб молодій парі, з якої молодий Патрик Баркер є католиком, а молода Сусан Екберґ — належить до протестантської єпископальної церкви. Вінчання відбувалося в католицькій церкві. Такого вінчання домагалися батьки нареченої, і на нього погодився кардинал Джозеф Ріттер — римо-католицький архиєпископ із Сент Луїсу. Це перше таке вінчання в цій країні, а може і в цілому світі.

● **Департамент Внутрішніх Справ** найменував окрему комісію, складену з визначних біологів, які мають вивчати справу, як зберегти деякі дикі птиці, ссавці та плазунів, яким грозить повне винищення. Бюро, що займається охороною тварин, пригадує, що впродовж американської історії були вже винищені коло 40 тварин. До зниклих тварин зараховують степову курку, одну породу вовка, сірий медвідь та польову мишу.

Становище сен. Ґолдвотера до комуністичних держав

Сан Франсіско. — Тут окрема комісія Республіканської партії скликає так звану виборчу плятформу, а преса пригадує погляди найсильнішого республіканського претендента на президентського кандидата сен. Беррі Ґолдвотера на важливі проблеми закордонної політики. І так, в 1963 році Ґолдвотер сказав, що він „завжди був прихильником того, щоб ЗДА не визнавали СССР". Але тепер, коли Ґолдвотер є кандидатом на президента, він не говорить про те, щоб ЗДА відкликали своє визнання СССР, тільки каже, що уряд цієї країни може тільки погрожувати СССР відкликанням свого визнання, щоб цим способом добитися деяких уступок від комуністів. Він недавно написав, що вже „сама погроза скасування визнання СССР була б великим ударом для престижу Хрущова". Тепер Ґолдвотер каже, що жадний президент цієї країни не може відмовитися від переговорів із комуністами, але він в деяких справах є проти розмов із ними. Ґолдвотер був проти того, щоб заключувати договір про заборону атомових пробних вибухів, бо СССР не дотримає заключеного договору. Він голосував проти продажу пшениці СССР і проти окремої допомоги комуністичній Польщі та Югославії, бо ця допомога виходить в користь комуністам. В 1963 році Ґолдвотер пропонував кинути атомову бомбу на китайців, які довозять зброю й харчі Північному В'єтнамові, а цього року рекомендував вжити атомової зброї у В'єтнамі, але пізніше відпекався цієї пропозиції.

Джансон і Кеннеді взаємно себе хвалили під час прийняття в Білому Домі

Вашинґтон. — Президент Джансон 8-го липня прийняв в Білому Домі прокураторів ЗДА, які саме закінчили дводенні наради, з головним прокуратором ЗДА Робертом Ф. Кеннеді. Під час цієї візити головний прокуратор представив Президента прокураторам і з цієї нагоди хвалив його як такого, до якого нарід цієї країни має повне довір'я. Кеннеді сказав попереднього дня на зборах прокураторів, що провідництво президента Джансона спричинило те, що нарід без більшого спротиву погоджується з законом про охорону громадянських прав, який Президент підписав 2-го липня ц.р. Президент, відповідаючи на слова Кеннеді, сказав, що прокуратори повинні бути чемпіонами рівности у вимірюванні справедливости і для вбогих і для багатих. В своїй промові Президент назвав Роберта Кеннеді „визначним головним прокуратором, який виконав велику працю для цієї країни", збудивши в народі свідомість почуття правовости, яка була дещо приспана. Президент закликав прокураторів, щоб допомогли головному прокураторові в тому, щоб і убогі могли мати однакову обслугу в судах цієї країни.

Сенатська Комісія Праці схвалила $962.5 мільйона на поборювання вбогости

Вашинґтон. — Сенатська Комісія Праці більшістю 13-х до 2-ох голосів схвалила урядовий проєкт, згідно з яким уряд мав би видати $962,500,000 на поборювання убогости в цій країні. Проти голосували тільки два республіканські сенатори: претендент на президентського кандидата сен. Беррі Ґолдвотер з Арізони та сен. Джан Дж. Тавер із Тексасу. За схвалені фонди уряд мав би зорганізувати Корпус Праці в числі 40,000 молоді у віці до 20-ох років, який працював би в сільських районах. Крім того 200,000 молоді, яка залишає школи, мала б дістати працю, щоб вишколитися при тому на фахових робітників. З цього фонду йшли б гроші на допомогу бідним студентам коледжів, а $340,000,000 призначені на поборювання вбогости в окремих громадах. Цей законопроєкт, який президент Джансон вважає за один із найважніших, що повинні б бути цього року ухвалені, застряг в Палатній Комісії Правил. Уряд гадає, що Сенат зможе скоріше вирішити цю справу, а після того вона мала б менші перешкоди в Палаті Репрезентантів. Але проєкт не може дістатися до повного Сенату перед перервою з приводу Республіканської Конвенції, яка починається 13-го липня, тому Сенат зможе працювати над ним аж після 20-го липня ц.р.

Пропонують підвищити соціяльне забезпечення для старших

Вашинґтон. — Палатна Комісія Способів і Засобів запропонувала новий плян, за яким різні групи старших осіб-пенсіонерів одержали б значно більше соціяльне забезпечення, крім загальної підвишки на 5%, рекомендованої минулого місяця. Обговорення цієї пропозиції розпочнеться після Національної Республіканської Конвенції. З нової підвишки скористувалися б вдови понад 60 років віку, старші люди, які працювали не досить довго, щоб одержувати соціяльне забезпечення, також особи, які головним джерелом заробітку мають „типси", тобто „чайові" — гроші за обслугу клієнта, та ін. Щоб одержати пенсію тепер, треба індивідуально внести прохання та заробляти не менше як $1 200 річно. Практика показує, що багато старших віком кандидатів втрачають своє забезпечення, бо не зголошуються по нього. Палатна Комісія Способів і Засобів пропонує провести автоматизацію в обрахунках збільшення пенсії: за допомогою електронічних машин буде легко врахувати додаткові заробітки кандидата на пенсію і, таким чином, відповідно її підвищити.

Уже появився вісімнадцятий зошит Енциклопедії Українознавства

Сарсель, **Франція**. — Уже надрукований і розсилається усім передплатникам вісімнадцятий зошит т. зв. гаслової або словникової „Енциклопедії Українознавства", що її видає Наукове Товариство ім. Шевченка у Видавництві „Молоде Життя" за гол. редакцією проф. Володимира Кубійовича, голови НТШ в Европі. Охоплює цей вісімнадцятий зошит українознавчі гасла, починаючи від „Літературна мова" до „Максимейко Микола". З більших статтей в цьому зошиті: „Літературна мова" Ю. Шевельова, „Літературно-науковий Вісник" В. Дорошенка, „Літературознавство" І. Кошелівця, „Людність українських земель" В. Кубійовича, „Ляльковий театр" Л. Полтави, „Львів" В. Кубійовича й А. Фіґоля, „Львівське Успенське Братство" Б. Кравцева, „Мазепа Іван" Ол. Оглоблина. Зошит, як і всі попередні, багато ілюстрований — з численними фото, картами і діяграмами. Черговий — 19-ий зошит цієї „Енциклопедії Українознавства" уже друкується і вийде найближчим часом. Закінчується уже також підготова до друку двадцятого зошита ЕУ.

ЗДА закінчили вивіновування своїх військових баз у Сіямі

Банґкок. — В минулу середу 8 липня причалив до порту в Банґкоку, столиці Сіяму, шостий американський транспортно-вантажний військовий корабель з різними матеріялами і спорудами, потрібними для підготовлення американських баз в Сіямі, коли б настала негайна потреба вислання туди американських військ. Американські чинники повідомили, що тим часом закінчено вивіновування цих баз. Привезено туди головно панцерні вози і транспортні авта, амуніцію і новітні комунікаційні споруди. Американські військовики відмовились сказати, для якої скількости військ придатні привезені матеріяли, але західні обсерватори твердять, що шість-сім тисяч американського війська, перекиненого туди літаками, знайшли б у Сіямі все готове до негайної бойової акції. Весною 1962 року, коли комуністична офензива в Ляосі загрозила Сіямові, Америка вислала туди 5,000 морської піхоти і приявність того війська недалеко кордонів Ляосу протверезила тамошніх комуністів. Якщо теперішній новий комуністичний наступ в Ляосі буде продовжуватися, може створитись для Сіяму ще грізніша ситуація. Американські чинники не виключають безпосередньої американської інтервенції в Ляосі з двох сторін — від сторони Сіяму і від сторони Південного В'єтнаму.

Делеґат ОН на Кіпрі стверджує „огірчення і ненависть" серед населення

Нікозія.— Спеціяльний делеґат генерального секретаря Об'єднаних Націй на Кіпрі, еквадорський дипломат Ґальо Пляза Ляссо, заявив на пресовій конференції, що хоч бої між кіпрськими турками і греками обмежено до мінімуму і хоч одні і другі визнають авторитет Об'єднаних Націй, проте огірчення і ненависть у населенні є такі сильні, що вони породили „елементи страху і браку безпеки". Ґальо Пляза Ляссо виявив, що кіпрські греки і турки погодились на встановлення такої демаркаційної лінії між їхніми укріпленими позиціями в обширі міста Нікозії, де виключне право висилати стежі, робити розшуки, переводити арешти, роззброювати і затримувати людей — має тільки міжнародне військо Об'єднаних Націй. Однак такого перемиря і такої умови нема на шляху Нікозія-Киренія, де турки мають найбільші укріплення. Все ж, кіпрські греки мають яких 7.000 чоловіків під зброєю, а турки — кількасот осіб. Ґаля Пляза Ляссо залишає своє становище на Кіпрі і вертається до головної кватири Об'єднаних Націй в Ню Йорку. Мирний посередник Об'єднаних Націй фінський дипломат Сакарі Тіміоя, урядує тепер в Женеві, де є централя для переговорів між кіпрськими турками і греками, щоб їх замирити.

Румунія хоче жити у приязні однаково з Москвою, як і з Пейпінґом

Букарешт. — В минулу середу 8 липня ц. р. підписано в столиці комуністичної Румунії торговельний договір, названий „договором взаємної допомоги". Румунія постачатиме Комуністичному Китаєві головно нафту, а Комуністичний Китай хемікалії, сталь, текстилі і господарське приладдя. Водночас заявлено в тому договорі, що обидві країни переводитимуть „науково-технічну співпрацю". Румунсько - комунокитайські переговори тривали 9 днів і велися, згідно з офіційним комунікатом, „в атмосфері приязни і взаємного зрозуміння". В тому самому часі до Москви несподівано прибув комуно-румунський прем'єр Георґе Маврер нібй для розмов з Хрущовим, що мали б з'ясувати й вигладити останні совєтсько - румунські „непорозуміння". Румуни спротивились піддатися совєтському господарському диктатові та з свого боку виступили з проєктом, щоб так званий Комекон — совєтсько - сателітська економічна організація — був поширений також на Зовнішню Монголію, Юґославію і Комуністичний Китай. Румунські комуністи очевидячки хочуть жити добре з Москвою, Пейпінґом та — Заходом, стараючись направити свої політичні й торговельні зв'язки з „імперіялістами".

У Мюнхені помер Євген Ґловінський, видатний економіст і громадський діяч

Мюнхен. — У вівторок 7 липня ц. р. помер тут після довгої і важкої хвороби на 70-ому році життя професор Українського Вільного Університету й Українського Господарсько-Технічного Інституту, дійсний член НТШ і видатний науковець-економіст дипл. інженер Євген Ґловінський. Народжений на Київщині 1894 р., Покійний був учасником українських визвольних змагань в 1917-1920 рр., сотником армії УНР, із старшинами і вояками якої він емігрував на Захід. Закінчивши студії в Західній Европі, інж. Євген Ґловінський був в 1930-39 роках науковим співробітником Українського Наукового Інституту у Варшаві і перу його належить ряд важливих праць з української економіки, між ними „Проблема розрахункового балансу України" (1932), „Гроші і кредит СССР за часів першої п'ятилітки" (1934) „Фінанси УССР" (1939), „Фінанси УССР 1939-1954" (1954). Покійний брав активну участь також в політичному українському житті, був заступником голови Центрального Комітету Українського Національно-Державного Союзу і представником цього ж Союзу в Українській Національній Раді і якийсь час членом її Президії. Заходом Головної Управи УНДС в ЗДА буде відправлена панахида за Покійного в неділю 12 липня ц.р. після Богослужби в катедрі св. Володимира при 160 Вест 82-а вулиця у Ню Йорку.

Вийшло перше число англомовного Бюлетеню УНРади

Мюнхен. — Тут вийшло перше число неперіодичного англомовного видання Українського Інформаційного Бюра Української Національної Ради. У ньому надруковано статті про поневолення України комуністичною Москвою, замітки про 15-річчя діяльности УНРади, біографію сл. п. Івана Багряного, віце-президента УНРади. Надруковано також звернення Виконного Органу, за підписом голови ВО М. Лівицького, до голови Світового Жидівського Конґресу в справі антисемітизму в СССР; англійською і французькою мовами надруковано ноту до Конференції Европейського Руху на тему інтеграції України в об'єднаній Европі та ін. Бюлетень закінчується хронікою подій в УССР. Це видання розсилається до відповідних закордонних державних установ, політичних представництв, університетів.

У ТАНТ ЗА СКЛИКАННЯ НОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ В'ЄТНАМУ

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант заявив в минулу середу 8 липня ц. р. на пресовій конференції, що він сумнівається, чи військовими методами можна буде завести мир в Південному В'єтнамі і тому він уважає, що для цієї цілі треба вживати політичних і дипломатичних метод. Конкретно, він запропонував, щоб скликати наново міжнародну конференцію на зразок Женевської конференції з 1954 року, яка встановила була новий лад в колишній французькій колонії Індокитаї, унезалежнивши В'єтнам, Ляос і Камбоджу та поділивши В'єтнам на північну комуністичну і південну вільну країни. У Тант признав, що він сам не знає, яку конкретну формулу замирення запропонувати в теперішній ситуації у В'єтнамі, але — мовляв — коли він читає про те, що знову згинув у Південному В'єтнамі американський чи в'єтнамський вояк, то його, У Танта, „болить серце". У Тант нічого не сказав про саму суть південно-в'єтнамської проблеми, а саме, що Північний В'єтнам, один із сигнатарів Женевського договору з 1954 року, негайно після підписання його розпочав підривно - революційну акцію на терені Південного В'єтнаму і є фактичним спричинником лиха у Південному В'єтнамі і в Ляосі, бо активно, включно з частинами власної реґулярної армії, підтримує тамошню війну. Однак У Тант признав, що Об'єднаним Націям було б трудно включатися в справу розв'язування проблеми В'єтнаму, бо „більше як одна" заінтересована там держава не належить до Об'єднаних Націй. Насправді до Об'єднаних Націй не належать Комуністичний Китай, Північний В'єтнам, ані Південний В'єтнам. На скликання конференції про В'єтнам з покликанням на Женевську конференцію з 1954 року наполягають Комуністичний Китай, Північний В'єтнам, Совєтський Союз і Франція, які підтримують концепцію „невтралізації" Південного В'єтнаму. З'єднані Держави є проти цього, бо стверджують, що нема потреби скликувати нову конференцію, коли для заведення ладу і миру треба тільки, щоб сигнатарі Женевського договору з 1954 р. трималися того договору і не ламали його. Те саме стосується Ляосу: коли б ляоські комуністи і Північний В'єтнам дотримувались постанов Женевської конференції з 1962 року про незалежність, неподільність і невтральність Ляосу, то не було б там нової громадянської війни, сполученої з північно - в'єтнамською агресією.

Тим часом у столиці Південного В'єтнаму, Сайгоні, новий американський амбасадор, генерал Максвелл Тейлор перевів першу одногодинну нараду з прем'єром, генералом Нґуєном Ханом. За газетними інформаціями, ген. Тейлор буде наполягати, щоб уряд генерала Хана швидше й енерґійніше переводив ті цивільні й військові реформи, що їх заплановано у попередніх в'єтнамсько-американських нарадах.

У Лондоні нараджується конференція держав Британського Коммонвелту

Лондон.— В середу 8 липня ц.р. почалася в Лондоні однотижнева конференція 18-ох тепер незалежних членських держав Британського Коммонвелту, колишніх доміній і колоній Британської імперії. Вони об'єднані клявзулею найбільшого упривілеєння в торговельних взаєминах та договором взаємної безпеки. Проте між різними членами членами Коммонвелту існують давні і нові неполаднані конфлікти, як ось, наприклад, між Індією і Пакістаном затяжний конфлікт за Кашмір, між Грецією і Туреччиною конфлікт довкола справи Кіпру, а також між „чорними" членськими державами і „білими" — Південноафриканським Союзом і Південною Родезією — за тамошній біло-расовий режим. Британський Коммонвелт нараховує тепер 18 членів, але з усамостійненням Ньясаленду, який прийняв назву Маляві буде їх 19. Коммонвелт переживав уже такі поважні кризи, як британсько-французький воєнний похід проти Єгипту за Суез, чи невдачна спроба приступити до Спільного Господарського Ринку. Тому гадають, що й цим разом вдасться осягнути компромісове порозуміння в різних спірних справах, тим паче, що Британія стоїть цього року перед парляментарними виборами.

Мойсе Чомбе склав новий уряд в Конґо

Леопольдвіль.— Колишній президент конґолійської провінції Катанґи, Мойсе Чомбе, склав новий центральний уряд Конґа, при чому сам він затримав собі портфелі міністерств закордонних справ, економіки і інформації, крім прем'єрства. Він заявив на пресовій конференції, що свідомо не запросив до нового уряду нікого з попереднього уряду прем'єра Сириля Адулі, підкресливши, що його міністри — це „техніки" і фахівці, а не партійні політики. Загальну увагу звернула одногодинна розмова Мойсе Чомбе з американським амбасадором Дж. МекМуртрі Ґодлесом. Цей останній заявив згодом, що вони не торкалися політичних проблем, а тільки господарських і що він, амбасадор, інформував Мойсе Чомбе про американську економічну допомогу для Конґа, яка тепер становить коло 55 мільйонів дол. річно. Мойсе Чомбе, Чомбе, який раніше, за свого правління в Катанзі, вважав Америку за найбільшого свого ворога, тепер підкреслював, що він не має ніяких „жалів з минулого". Він прийняв запрошення від американського амбасадора і був на офіційному прийнятті в американській амбасаді з нагоди Дня Незалежности 4 липня ц.р.

У СВІТІ

● **У Південному В'єтнамі** комуністичні патизани спеціяльно збільшили свої офенсивні дії у зв'язку з приїздом туди нового американського амбасадора, недавнього голови шефів об'єднаних штабів американських збройних сил, генерала Максвелла Тейлора. В одному такому наскоку комуністів на укріплений вишкільний табір південних в'єтнамців згинули також два американські старшини й один австралійський, крім кругло 50 в'єтнамців. Втрати партизанів буцім-то були ще більші.

● **Під кінець цього місяця** Нікіта Хрущов має знову приїхати до Варшави, цим разом нібй на те, щоб узяти участь в святкуванні 20-річчя приходу до влади польських комуністів, що їх панування залежне виключно від приявности совєтських дивізій.

● **У Мюнхені** почнеться в найближчий понеділок судовий процес проти колишнього генерала СС Карла Вольфа, при чому генералові Вольфові закидають, що він причетний до вбивства кругло 300.000 жидів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Найдорожче добро

Панас Мирний, оцінюючи значення рідної мови для нашого народу, писав: „Найбільше і найдорожче добро в кожного народу це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування"... Сучасний український письменник Борис Антоненко-Давидович, повернувшись із совєтського концтабору, наважився, у 1964 році, кинути в імлу валуєвської дійсности на Україні такі знаменні слова: „Мова не є механічним засобом спілкування людей, — писав він у „Жовтні", — мова — це відбиток людської свідомости".

Українську мову, як відбиток і прояв свідомости українського народу, як свідчення його національної відрубности і гордої непокірливости, — всіма силами намагається нищити окупант. Майже увесь хрущовський період, за винятком першого року, — це період розпаношеного тиску великодержавної Москви, російських партайманів на Україні та їхніх вислужників — на нашу рідну мову. Узаконили підступний „добровільний вибір" мови для учнів: вибір вільний, але коли не вміє добре, як писав Т. Шевченко „цвенькати" по-російському, то такий кандидат не потрапить до високої школи. Творили й творять школи-інтернати, де діти змушені жити без батьків, під опікою росіян або ренеґатів — і там українська дитина змушена змалечку „цвенькати". Дійшло до того, що на всю Волинську область — вужчу батьківщину полум'яної Лесі Українки! — минулого року працівники „Союзпечати" (загальносоюзна експозитура Москви по всіх республіках СССР) замовляли лише по 6 примірників київської газети українською мовою „Літературна Україна". В ортографічному словнику Т. Стефанцева, виданому масовим тиражем для учнів українських шкіл, повно таких москалізмів, як „заулок, резина, буква, дерзкий" і т.д. — і цю „мовну лапшу" діти мають вивчати як українську мову! До багатьох високих шкіл в Україні, і навіть технікумів, кандидати не мусять здавати іспитів з української мови, лише з російської. Ось зразок мови якогось голови колгоспу — подаємо за „Літературною Україною" з 30 червня ц.р.: „Треба всьо іспользовать, щоб заготовить силосуваніє, а то зашиємось окончатільно".. Такий жалюгідний наслідок „зближення двох культур" чи, вірніше, — безоглядної русифікації України. Людина перестає володіти рідною мовою і не знає чужої. А що мова це не лише засіб зв'язування — то бачимо, якою жахливою порожнечею душі віє від того совєтського „человєка", голови колгоспу.

Коли нещодавно один письменник у Києві почав говорити отакою „лапшою", щоб вислужитись перед московським хлібодавцем, то — читаємо в цитованій вище газеті, — „висловили своє невдоволення студенти". Один із них заявив: „Я повертавсь додому з почуттям образи". Совєтська газета, звичайно, не могла помістити, що йшло про образу національну. Того почуття національної образи назбирується в Україні та інших республіках більше і більше. У різних республіках Совєтського Союзу розпочався, хоча й не організований у якихось центрах, рух в обороні рідних мов — проти мови окупанта. Подекуди навіть виникли гуртки боротьби за красу й незасміченість рідної мови. Такий ніби суто лінґвістичний спір переростає в опір політичної ваги: поневолені народи в СССР не бажають втрачати свого найдорожчого добра — рідної мови, а отже — ступати на шлях ліквідації націй, чого так настирливо добивається Москва.

В таких обставинах на рідній поневоленій землі, українці у вільному світі мають тим більше завдання зберігати це „найдорожче добро" — свою рідну мову.

Міжнародне військо

На проблему Об'єднаних Націй складається безліч компонентів. Тому вона складна й дискусійна, з численними „плюсами" й „мінусами". Все ж, коли Об'єднані Нації заведи багатьох ідеалістів, які вірили, що Об'єднані Нації не повторять гріхів їхньої попередниці, Ліґи Націй, то на це склалися дві найголовніші причини: 1) зловживання Совєтами „вета" в Раді Безпеки, зголошеного 102 рази і 2) брак власної екзекутивної сили. Тільки в одному випадку вдалося покликати міжнародне військо під прапором Об'єднаних Націй для збройної боротьби проти комуністичної аґресії, — у випадку наїзду Північної Кореї проти Південної, при чому використано тодішній совєтський бойкот Ради Безпеки. Зрештою, Совєти були завжди проти міжнародного війська Об'єднаних Націй: вони були проти двох військових місій Об'єднаних Націй на Середньому Сході, для збереження перемир'я між Ізраїлем і його арабськими сусідами, і проти військової місії в Конґо. Вони стримались від зголошення нового „вето" проти вислання міжнародного війська на Кіпр тільки тому, що всі безпосередньо заінтересовані в кіпрській проблемі країни погодились на таку місію.

Принципове становище Совєтського Союзу проти збройної сили Об'єднаних Націй цілком зрозуміле. Єдиною аґресивною імперіялістичною силою після останньої світової війни були і є комуністи, а завоювання світу з застосуванням засади „всі засоби добрі, коли ведуть до цілі", стало офіційною програмою московського центру комуністичного руху. Ясно, що коли б Об'єднані Нації виконували свою місію зберігання миру, ладу і справедливости у світі, то поволі перетворювались би в наддержавний ареопаг з притяганням до відповідальности винуватих у порушуванні світового порядку. Совєти з своїми сателітами принципово не могли допустити до нього. З уваги на совєтське право „вета" і на щораз виразніший поділ членів ОН на держави вільні, комуністичні і невтральні, концепція Об'єднаних Націй, як наддержавного тіла, стала цілком нереальною. Тому вже Триґве Лі, після нього Даґ Гаммершилд, врешті теперішній їх наступник, генеральний секретар ОН У Тант обмежили місію ОН до форуму, на якому стрічаються всі членські держави, щоб там шукати компромісових формул.

Відомо, що у практиці така сильно обмежена місія Об'єднаних Націй мусіла обнизити авторитет тієї установи та обмежити її реальні можливості. На терені Об'єднаних Націй до цього часу не можна було розв'язати не то проблеми Німеччини, Берліну, роззброєння чи ізраїльсько-арабської ворожнечі, але навіть Кашміру, біло-расової політики в Південно-африканському Союзі та Південній Родезії, чи грецько-турецької сварні на Кіпрі. З розпучнявінням Об'єднаних Націй до 113 держав малих і бідних, але амбітних, вимогливих і з рівним голосом поруч із старими великодержавами, можливості конструктивного полагоджування міжнародних справ стали ще менші.

Тільки на такому тлі слід розглядати несподіваний проєкт Совєтського Союзу, щоб покликати до життя збройну силу ОН, але в цілості підпорядковану Раді Безпеки, де СССР має право „вета". Ввесь той проєкт, мабуть, має тільки пропаґандивне значення, як ніби новий доказ „миролюбности" Москви та її ніби відданости Об'єднаним Націям. Поки вона, Москва, не виречеться своєї цілі „угробити" вільний світ і поки вона не перестане терооризувати членів ОН своїм „вето", всі її проєкти на покращання апарату Об'єднаних Націй не матимуть практичного значення.

МИРОЛЮБНИЙ КАСТРО

1 січня 1959 року впав на Кубі правий диктаторський режим генерала Фульженсіо Баттісти і до влади прийшли революціонери з так званого „Руху 26 липня" під проводом Фіделя Кастра, який здобув освіту в Америці, а вишкіл у Москві. Після того, як нова влада на Кубі виступала під ніби-то демократичною вивіскою, її комуністичний характер ставав щораз виразніший. 16 лютого 1959 року Кастро став офіційно прем'єром, правлючи на базі так званого Тимчасового Основного Закону, та насправді — по-диктаторськи. Д-р Мануель Урсія Лео, що його Кастро проголосив спершу провізоричним президентом зрезиґнував, протестуючи проти гострого звороту нового режиму в сторону комунізму. Впродовж перших сімох місяців 1959 року та операція завершилась остаточно, а до кінця 1960 року кубинський господарський диктатор, Ернесто Ґевара перевів „націоналізацію" всього закордонного майна, між ним американського, вартости кругло на один більйон долярів.

Впродовж отих останніх п'ятьох років між ЗДА і Кубою відносини щораз погіршувались, дійшовши до двох драматичних шпилів: 17-го квітня 1961 року група кубинських втікачів - революціонерів висадилась з частинною допомогою збоку Америки та за згодою американських вирішних чинників у так званій Свинячій затоці на Кубі. Але, позбавлена всебічної — головно летунської — допомоги збоку Америки — та виправа закінчилась трагічно: революціонери були або винищені, або схоплені в полон, згодом частинно звільнені за викуп у висоті кругло 53 мільйони дол. Другим шпилевим драматичним моментом було проголошення Америкою морської бльокади Куби 22 жовтня 1962 р. після того, як — усупереч брехливим заявам совєтських головачів — доказано наявність на Кубі совєтських далекосяжних ракет. Вправді Хрущов настрашився тоді, не захотів вести задля Куби війну і ніби забрав геть ті ракети, але засекречена, так і досі не проголошена домова між Хрущовим і президентом Кеннеді дозволила Кастрові фактично закріпити свій режим та перетворити Кубу у фортецю, розбудовану совєтськими військовиками.

Між ЗДА і Кубою нема дипломатичних ані торговельних взаємин. Інтереси ЗДА на Кубі репрезентує швайцарська амбасада. Але Америці не вдалося перевести економічну і політичну ізоляцію Куби. Крім комуністичних країн, які перейняли експорт кубинського цукру й інших продуктів та постачають Кубі головно нафту, машини і мануфактуру, проголошений Америкою економічний бойкот зламали Канада, Британія, Франція, Еспанія й інші союзники ЗДА. Вправді на Кубі є нужда, обнизився значно життєвий рівень широких верств народу, вправді з тамошніх семи мільйонів населення кругло один мільйон опинився на еміґрації — все ж, режим Фіделя Кастра, за одностайним ствердженням всіх коментаторів, сьогодні сильніший, як будь-коли. Фідель Кастро, який формально править, як голова 25-членного Директоріяту, насправді, за висловом одного американського кореспондента, має силу проголосити Кубу однаково монархією, як, наприклад, „веґетеріянською" республікою.

За час свого панування Фідель Кастро не раз перелицитовувався з Хрущовим та з давнішими большевицькими спецами від холодної війни у лайках проти Америки. Від якогось часу його тон замітно злагіднішав. Сталося це очевидячки під тиском збоку Москви. Вправді Хрущов час до часу складає урочисті заяви солідарности з Кубою проти „американських імперіялістів" та обіцяє поспішити Кубі з допомогою, коли б ЗДА заатакували Кубу, або коли б ЗДА застосували проти Куби радикальні відплатні засоби за зістрілення кубинцями американських розвідчих літаків, але насправді Хрущов не хоче війни з Америкою через Кубу. Тому Хрущов „порадив", видно, Кастрові не квапитись з виконуванням погрози щодо зістрілювання американських стежних літаків.

Аж ось з початком цього тижня появилось в „Ню Йорк Таймсі" довге інтерв'ю представника того щоденника з Фіделем Кастром. Насправді, це був тільки зміст того інтерв'ю, яке тривало 18 годин впродовж трьох днів. Коротко, Кастро, намагаючись вживати якнайспокійнішого тону, запропонував Америці підписання — під міжнародною контрольною ґарантією — договору, за яким Куба припинила б будь-яку дальшу підтримку комуно - революційним групам в латино - американських країнах, взаміну за зобов'язання Америки, що вона не підтримуватиме протикастрівських кубинських революціонерів. Кастро обіцяє випустити в такому випадку кругло 15,000 політичних в'язнів на волю. Обіцяє відкликати дотеперішні кубинські стежі, які стоять у віддалі на 50 ярдів від бази в Ґвантанамо, на віддаль кількасот ярдів. Заявляє готовість у випадку підписання такого договору з Америкою та відновлення з нею торговельних взаємин, розпочати переговори про відшкодування американським власникам, які втратили свої мастки на Кубі внаслідок комуністичної „націоналізації".

Одної речі Кастро не піддає під найменший сумнів: дальшого існування комуністичного режиму на Кубі, з ним, Фіделем Кастром, у проводі. Навпаки, Кастро стверджує, що Америка зберігає чейже дипломатичні й торговельні взаємини майже з усіма „соціялістичними" країнами світу, то чому ж не могла б робити те саме у відношенні до Куби. Кастро почуває себе в цьому пункті настільки сильним, що коли він заповів, що за 5 років Куба вернеться до „конституційної" системи, то ні словечком не викликав надії, що, може, ця теперішня однопартійно-комуністична поліційна диктаторська система буде змінена. Він нічого теж не згадує, чи Куба може визволитись з свого теперішнього стану — совєтського сателіта.

Перші американські коментарі стверджують, що американський уряд не дасть себе піймати на гачок, щоб офіційно визнати комуністичний режим на Кубі і погодитися формально на його існування. Але треба водночас рахуватись, що, може, і знайдуться в Америці та серед американських союзників кола і люди, які радитимуть дивитися „реалістично" на справи, виректися остаточно „романтичних авантюрників", себто кубинських втікачів - революціонерів, та пробувати „договоритися" з Кастром. Президент Джансон і члени його Уряду знають, що перед виборами такої „штуки" не можна розпочинати. Але не відомо, що станеться після виборів, бо „миролюбна" пропозиція Кастра може приманити багато співіснувальників.

Андій Малюца

„З ВЕРШИН І НИЗИН"

(Відповідь на думки і поради для мистців)

Довкола першої виставки нюйоркського відділу ОМУА зібралася ціла хмара контроверсійних думок й оцінок. На превеликий жаль, більшість оцінок, висловлюваних мистцями, більше виробленою публікою та навіть людьми з даними на мистецтвознавство, — висловлювані в дуже суб'єктивній та безапеляційній формі. Як судді не завдають собі труду вислухати „обвинуваченого", не збираються навіть порівняти своїх з протилежними вироками других суддів, ані не виказують найменшої готовости свої опінії модифікувати — зміняти під впливом може ліпших арґументів, то про такі вироки шкода навіть говорити! Островерха для мене є людиною, яку можна переконати, отже з ним можна і треба дискутувати.

Гурт мистців, що беруть участь в українському житті на еміґрації, малий. На наших обговорюваннях з колеґами Кузьмою і Ласовським і при висвітлюванні частини кольорових діяпозитивів, зібраних інж. Пежанським число імен було 138. Додаймо пару малодоступних імен мистців з Австралії, Канади та Англії, додаймо нових дебютантів та студентів і число дійде до 160 мистців, великих, середніх і малих; кожний з них для когось ліпший, для інших гірший. Але кожний має якусь свою рацію існування, як мистець, і тяготіє чомусь все ще до орґанізованого українського культурного і мистецького життя на еміґрації. Мистців зі східньоукраїнських земель нараховують яких 30. Себто, з території понад шість разів більшої загальне число майже шість разів менше. Скільки є мистців українського походження, що ніколи і ніяк не беруть участи в нашому житті, тяжко устійнити. Може і неварта пробувати і не потрібно. Часом дехто з них зверне на себе увагу в своєму середовищі: тоді довкола такого імени підноситься публіцистичний галас, щоб його „відвоювати і присвоїти", бо, мовляв' „його слава — наша слава, його успіх — наш успіх" і т. д. Мотиви такого галасу позамистецькі і позакультурні, отже ані для збірного мистецького життя, ані для зміцнення автентичної культури української еміґрації користи не приносять.

Гурт мистців невеликий і він не зростає, а помітно слабне. Слабне не лише тому, що старші умирають, або молодші приходять в недосить великому числі. Самі мистці є не лише творцями, але й майже одинокими меценатами, критиками, публікою та орґанізаторами мистецького життя на еміґрації. Недоліки такого, не досить нормального, стану особливо помітні в зв'язку з нормальною, зрештою, суб'єктивністю та нетолеранцією колеґ мистців середнього віку, які покищо ще не виросли понад свої власні цілі, амбіції та успіхи. Відосередні течії серед них ослаблюють цілість нашого мистецького життя та ані трохи не поліпшують майбутніх позицій та авторитету цих мистців...

Наші осяги, наша культура не зростають, а помітно марніють. Бо надто помітна нехіть і серед мистців і частини публіки і навіть декого з тих, що вміють написати критичну статтю про мистецтво; помітна нехіть до справжньої незалежної та творчої критики, спертої не на враженнях та порівняннях, а на об'єктивнім студіюванні фактів і явищ серед самих тихже наших мистців, та в знаходженні для цього належного інтелектуального вислову. Без інтелектуалізації фактів, явищ та процесів мистецького життя немає творчої критики, ані немає культурної свідомости. Без цього життя може навіть бути буйне і багате, але завжди ефимерне, без вчора і завтра, без напряму і толку, буде хилитися все туди, де черговий вітер повіє.

Це дуже гарно ходити й оглядати поважні виставки, метрополітальні американські та столичні европейські. За кожною такою виставкою стоять десятки тисяч мистців, які проходять багатоступневі селекції, заки завдяки талантам і праці, і малим і середнім нагодам, і щастю не попадуть у ці високі рівнем репрезентації. Але міряти тими самими високими мірилами кожну українську еміґрантську виставку, це, даруйте, зависокий приціл, що попаде десь у небеса, а не в найближчу ціль! Так склалося, що в Ню Йорку і околиці зібралося коло 60 мистців і студентів мистецтва, як також осіб активно зацікавлених у мистецькій діяльності. Шкода, що так багато наших колеґ мистців, ані публіка, ані критики не поцікавилися досі тим, „як трава росте" в Америці, тобто, як „між травою ростуть і великі дуби". Поминімо метрополітальний Ню Йорк, вийдім поза Мангеттен з його 180 ґалеріями і понад сотнею тисяч мистців. І передмістя, і малі міста і повіти вкриті мережею дрібних місцевих мистецьких орґанізацій, що звичайно й роблять виставки у місцевій публічній бібліотеці. Виставляють часто разом й аматори і півпрофесіонали з іменем в Америці та поза нею, що припадком мешкають в даному містечку чи повіті. Від цього корона з голови професіоналам не падає, їх культурні досягнення від цього навіть, як не ростуть вгору, то ростуть вширину, запускають коріння в реальний людський ґрунт. Для аматорів — це і честь і культурна користь, для молодих й амбітних мистців це часто прожиток. Надійні півпрофесіонали і професіонали беруть участь в окружних стейтових мистецьких виставках, та стараються належати до котроїсь напрямової всеамериканської мистецької орґанізації з престижем і високим рівнем. Там вони виставляють, там змагаються, щоб їхні орґанізації пропонували їх досягнення на виставки на найвищому рівні.

На мою скромну думку ані Михайло Островерха в своїй статті в „Свободі", ані Володимир Ласовський (в цитованій Островерхою) передмові не зуміли взяти належної мірки, чи там належної дистансії до явища, яке було пляноване і виконане програмово в льокальних маштабах (вимірах). Може треба було не ставати на високі котурни і не оглядати здалека через далековиди, а присісти до землі, щоб зблизька оком, чи через мікроскоп або хоч відвернений далековид розглянути, чи росте що і що воно таке коло коріння тих кількох великих дерев і менших деревець? Чотири пропозиції М. Островерхи дуже добрі, тільки дуже спізнені, вони мистцями давно були

Закінчення на стор. 3-ій

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Найменший „Кобзар"

У „Свободі" ч. 119 з 26-го червня 1964 р. на першій сторінці була надрукована нотатка, що українська друкарня „Слово" п. Климентія Баб'яка в Балтиморі, Мериленд, перевидала фотоофсетом женевський „Кобзар" з 1878 р. Його перевидано з примірника, що є власністю Українського Музею-Архіву в Клівленді. Розміром — це *найменший з Кобзарів*, що досі будь-де були видані (3 x 2 цалі) і він є описаний Володимиром Дорошенком у 14-му томі Шевченкових творів видання Миколи Денисюка.

Твердження, що женевський Кобзар є найменший з Кобзарів не цілком відповідає правді. У Кракові 1940 р. в „Українському Видавництві" за редакцією Е. Ю. Пеленського появився Кобзар величиною 2 x 2½ цаля. У вступному слові до цього Кобзаря написано так: „Цей ‚Кобзар', мабуть, найменший розміром з усіх, які досі вийшли, бо *значно менший* від женевського видання з 1872 р. (Помилка. Дата появи женевського Кобзаря правильна — 1878 — *Ред.*) виходить у століття появи Шевченкового ‚Кобзаря'. Оця маленька книжечка обіймає всі ті поезії, що ввійшли до першого видання ‚Кобзаря' з 1840 р. і в такому оформленні й черзі, як вони там поміщені. Заголовна віньєта теж із цього видання". Це коротке вступне слово кінчиться такими словами: „Доля так хоче, що перший ‚Кобзар' і його передрук у соту річницю появи з'явилися не на Рідній Землі".

Такої самої величини — (2 x 2½ цаля) маленьку книжечку у чорній твердій обкладинці з наголовком: Т. Шевченко „Посланіє" видало 1947 року В-во „Бистриця", Мінден. Видавцем цієї книжечки був Е. Ю. Пеленський, який у Кракові мав видавництво і книгарню з тою самою назвою.

Роман Гелик-Березовський
Торонто.

С. Риндик

ВЕЧІРНІ ДЗВОНИ

(I)

Віршована література віддавна має деякі традиційні теми, що їх можна знайти трохи чи не в кожного поета. Сюди належить тема „вечір". Свіжий приклад її подають три „Вечорі": Яра Славутича, Ганни Черінь і Богдана Рубчака. Правда, Богдан Рубчак свій „Вечір" пустив у світ під покровом незвичайного для вечорів прикметника: він дав йому титул „Готичний" і назвав костокрилим і перелесним. Це значило би, що вірш не зовсім підходить до цієї компанії, але думаємо, що ці прикметники відбивають у собі тільки якусь візію самого поета і зовсім не зачіпають природи й суті вечора, як вечора. Розглянемо ці три вірші. При цьому доведеться вийти поза їх рами і торкнутися деяких проблем поетичної творчости.

„Вечір" Яра Славутича пустимо наперед, бо він датуться прикмета його, бо відразу притягає кожного читача, що любить легку мову. А серед ся 1945-им роком, тим часом, як його товариші зовсім недавно оприлюднені. Його текст беремо із збірки „Трофеї", що вийшла 1963-го року:

Пливуть терни широкими степами,
Зовучи птаха на вічний постій,
Де буде сон у тіні молодій
Морити очі тихими верхами.

В густі жита під тихими хмарками
Втопає сонце; свіжий вітровій
Спішить над яром, клонячи пирій,
І, як пустун, погойдує квітками.

Мов буйна повінь, половіє лан!
Гнучи пружний перед зірками стан,
Виходить місяць, мов козак на стежу.

Росі він ронить сині блискітки
І мимохідь розпалює пожежу
Над синім склом прозорої ріки.

Вірш читається легко, якщо багато не думати. І це доб- елементів краси словесних творів легка мова стоїть на самому переді. По ній можна пізнати, чи автор добрий майстер слова. До такого переконання мусить прийти кожний, хто вслухався в мову народніх пісень. Кожна бо така пісня пройшла через мільйони уст, що викинули з неї все кострубате — слова й вислови, незграбні чи недотепні, — і обшмугляли всі гострі канти.

Але цей „Вечір" має від самого народження органічну хибу: він написаний у формі сонету. Цю форму я вважаю за шкідливу. Дехто з читачів зробить тут великі очі, дехто подумає, що я за всяку ціну хочу бути оригінальним і тому виступаю проти віками освячених канонів. Але я говорю це не заради оригінальности, а цілком щиро. Я кажу, що форма сонету, не маючи сама по собі ніякої поетичної вартости, обтяжує кожного автора (і навіть читача) великими і цілком непотрібними трудноща ми. Треба направду дивуватися, як багато поетів вірить у форму і ради неї іде на добровільні муки. Колись Петрарці і Данте вдалося написати гарні вірші у формі сонетів; гарні чи не дуже, але в кожному разі такі, що вельми сподобались італійцям. І цього було досить. За італійцями захопились неіталійці, бо ще від часів старої імперії Цезаря італійці ведуть перед у всіх мистецтвах — в літературі, в співі, в малярстві і в „арс беллі"!

І сонет став просто поетичним ритуалом. Майстри і немайстри слова переконані, що коли вірш має чотирнадцять рядків, а при цьому складається з чотирьох строф — двох по чотири, а двох по три рядки — і коли перші дві строфи мають чотири однакові чоловічі і чотири однакові жіночі рими, та ще коли дві останні строфи мають три пари однакових рим, то таку поетичну будову полюбив сам Аполон, бо вона досконала, або щонайменше помагає віршеві стати поетичним совершенством. Це марновірство дуже закорінилося серед поетів, що мають нахил до амулетів, талісманів і всякого роду забобонів. А коли трапляються справді гарні сонети, то це у великій мірі приписують заслугам форми, а не виключно поетичному хистові самого автора, як повинно бути. Чимало прекрасних сонетів створив Микола Зеров.

Скупчувати багато однакових рим — це все одно, що передавати куті меду. Цей мед робить вірш одноманітним, а значення версифікаційної механіки підносить до рівня поетичної чесноти. Часте повторювання однакових звуків добре в колискових піснях. Практика показує, що тоді діти швидше засипають. У поважних поезіях такі насонні засоби не повинні мати місця.

У багатьох сонетах бачимо, як автори з усіх усюд зганяють рими, щоб догодити законам сонетної конституції. У зв'язку з цим притягають до вірша сторонні й чужі йому речі, і замість однієї стрункої ідеї має читач перед собою саламаху слів, образів, думок. До такого твору нема довір'я, а разом із цим пропадає можливість естетичного задоволення.

І в сонеті Яра Славутича, у двох чвірках зримованих кінців — „степами", „верхами", „хмарками", „квітками" та „постій", „молодій", „вітровій", „пирій" — щонайменше половину їх притягнуто заради пустої форми. А шкода, бо кінцеві рядки сонету, вільні від будь-якої штучности і навмисности, бринять справді поетично і свідчать, що в особі автора ми мали б першорядного майстра слова, якби не його нещасне формолюбство. Ці рядки варто повторити:

Гнучи пружний перед зірками стан,
Виходить місяць, мов козак на стежу.

Росі він ронить сині блискітки
І мимохідь розпалює пожежу
Над синім склом прозорої ріки.

Хочеться гукнути „Слава!", але папір на це глухий.

Тепер подивимось, у якій мірі заголовок вірша відповідає його змістові. Така бо згода не завсіди буває. У „Готичному Вечорі" Богдана Рубчака маємо випадок чи приклад твору, де тільки один рядок, а в ньому одно слово „вечір" нагадує про цей час денної доби. Але Яр Славутич справді говорить про вечір. Там читаємо про захід сонця, про вечірній вітровій, про зірки і місяць. Нема сумніву, що відбувається вечірнє дійство. Тільки постає питання: для чого Яр Славутич описує це дійство? Може хотів дати щось нове, свіже, оригінальне, своє? Чи вдалося йому це, якщо таку мету він справді мав? На це дамо коротку відповідь: „Вечір" Яра Славутича належить до реалістичної літератури, а вона вже давно повторює себе. Докладніше про це скажемо трохи далі.

Переходимо до „Вечора" Ганни Черінь, надрукованого в збірці „Чорнозем" (шкода, що не „Чорноземля"). Ця авторка має в собі багато життєвої радости; людей, що гнуться долу, повні сліз за втраченою батьківщиною, називає верболозниками. Тільки що згадану збірку я б назвав не „Чорноземом", а „З молодістю радість обнялась". Як жінка, вона любить щедре слово, і може тому її „Вечір" удвічі довший від „Вечора" Яра Славутича. Ось він так починається:

Сонця сяйво, як святкові ризи.
Степ безмежний — ніби храм без стін.
Жито похилилося донизу,
Щоб віддати вдячности поклін.

Як бачимо, нема над чим крутити собі голову. Кожне речення сприймається відразу. Мова легка, вірш гладкий, окрім п'ятискладового слова „похилилося", що ніяк не підходить до ритміки двоскладових стіп — ямбів і трохеїв (хореїв). Вірші з такими словами при такій ритміці бринять прозаїчно.

ПІСЛЯ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО ДНЯ У ВАШИНГТОНІ 27-ГО ЧЕРВНЯ — УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У НЮ ЙОРКУ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВЦІ — 19-ГО ЛИПНЯ 1964

„З ВЕРШИН І НИЗИН"

Закінчення зі стор. 2-ої

ухвалені; саме на цій першій виставці відділу в міру сил та спроможностей їх почали реалізувати. Мистецьке життя, як я вже згадував, творять таки самі мистці самотужки, воно все таки настільки багате, що настала потреба його різничкувати. Одне діло велика репрезентативна виставка, от як в Дітройті, що відбулася в першу чергу завдяки безкорисній творчій праці самих мистців - авторів, до якої долучилися організаційні труди і час і кошти, що, напр., в мистця Гординського йшли на сотки долярів: все одно це було остаточно можливе таки тільки завдяки одинокому організаторові з-поза круга самих мистців: п. Марусі Бек, яка не пожаліла на це багатьох тисяч долярів. Та чи ця найкраща мистецька імпреза за кілька останніх десятиліть зробила Дітройт мистецьким центром мистецького життя? Якось не чути, щоб там була тягла, систематична праця мистців — сталі виставки індивідуальні і гуртові, льокальні і більше загальні. Очевидно, це праця далеко менше ефектовна, менше пописова. Але без цього немає мистецького життя, як організованого явища, немає культури, тільки відірваний попис, немає громадського культурного значення, бо не виробляється своя публіка.

Участь громадянства в мистецькому житті — це окрема і дуже складна тема. В Ню Йорку за останні 15 літ та по десяткові щорічних збірних і щонайменше трьох десятках менших, індивідуальних виставок самого ОМУА на терені ЛМКлюбу, по виставках в Українському Інституті, УВАН та Народному Домі (з 6 щорічними виставками Жіночої Творчости) число мистецької публіки можна оцінювати на 200 (двіста) осіб. Правда, на деяких індивідуальних виставках буває і 400 осіб, але це власна публіка мистця. Буває і більше на загальних виставках, але 200 сталих відвідувачів, що мають певний, вироблений смак, це досить багато, як на льокальну громаду, все ж таки буде мало, як на загальноамериканські українські відносини і потреби.

Правда, ще філядельфійський відділ ОМУА зі своєю Мистецькою Студією та ґалерією теж приєднали яких п'ять десятків осіб сталих відвідувачів. Де ж всі інші великі скупчення? Чи конечно треба додаткової праці мистців, щоб їх відшукати? Чому ніхто не йде за прикладом 64-го відд. СУА, що вже шість літ підряд організують виставки своїх мистців (тобто мисткинь) та мають свою публіку з членів і нечленів?

Публіки мало, але й мало мистців, навіть в такому осередку як Ню Йорк. Аматорів та початківців можна і треба організувати тільки на льокальному поземі. Чотирьох - п'ятьох „наївних" прийдеться мабуть у „всееміґрантському"? Всі вони не мають виглядів на увагу, як до них зачнуть підходити принципіяльно з найвищими мірилами і мистці і публіка і критики! Великою недостачею нашого мистецького життя є брак групових напрямових виставок. Покищо на такі програмові виставки здобувалася лише група модерністів, згуртованих коло мистця Юрія Соловія. Ці виставки досить розбурхали наше присипляюче мистецьке життя! Але ж і діставалося їм і від публіки і від критики, а найбільше від мистців, в очі і поза очі, на слові і на письмі. На превеликий жаль всі ті контроверсії при усім завзятті і нетерпимості, темпераментності, святому переконанні та глибокому обуренні обох сторін, скінчилися подвійною невдачею. Прихильникам і противникам не вдалося ані сформулювати своїх тез і антитез на відповідному інтелектуальному рівені — через надмірну емоційність, ані теж найзавзятіші і найвимовніші противники не зійшлися, хочби й дрібними групками, щоб показати „їм", як треба малювати в інших, милих їм напрямках, не влаштовували програмових напрямових, групових вистав. А спеціяльні виставки, напр., київської школи реалістів, львівської - новаківців, нового реалізму, академізму, традиціоналістів і монументалістів і т.д. можна і треба влаштувати.

Тому шкода було ломитися в широко відчинені двері. Краще було льокальну справу видвигнути на публічному обговоренні виставки перед безпосередньо зацікавленими мистцями і публікою. Краще було використати час і місце в „Свободі" для обговорення творів лише тих мистців, що виказали „і легкість рисунку, й надхнення, й композиційну рівновагу, і яснохроматичну гру, і змисел духової скупчености". Згадати про надійних, а решту хоч провчити, коли не зути загальними фразами, всіх же ж не перелічувати! А так, то поради пішли не на адресу, та й читачі не мають корисної рецензії.

Боюся, що заки публіка і критики освояться з думкою про потреби і труднощі зв'язані з розбудовою-диференціяцією мистецького життя на еміґрації, то знеохочені мистці перестануть братися до праць, до яких немає заохоти і помочі, зате багато вимог та претенсій.

Загальні Збори СУМА в Боффало, Н. Й.

Загальні Збори осередку СУМА ім. Лесі Українки в Боффало відбулися у власній домівці Українського Дому „Дніпро" в присутності 70-ти членів осередку.

Збори відкрив голова уступаючої управи П. Бутрин. До президії входили В. Шарван, д. П. Перцак і д. В. Щавінський.

У звітах підкреслено, що осередок, керуючись Статутом СУМА та правильником ЮСУМА, спрямовував всю свою працю в двох основних напрямках, а саме: Розвивати в нашої молоді глибокі християнські моральні засади, любов до Бога, рідної Церкви та обряду. Виховувати молодь в українському дусі, виробляти в неї почуття гордости за приналежність до української нації, плекати любов до всього, що є українське та приготовляти її на майбутніх активних громадських діячів.

Осередок начисляв 92 старших членів (зтого 30 жінок) та 136 юнацтва. У звітному періоді гуртка діяли сумівської самодіяльности: духова оркестра — диригент д. П. Білецький; жіночий хор — п. А. Мороз; квартет і октет юначок — п-і М. Лисак; танцювальний гурток — сл. п. А. Антонишин і Ю. Гудимяк; музичні курси — О. Грещук. Відбуто 4 святочні сходини з рефератами, 3 ширших сходин членства, 5 ширших сходини членства 5 ширших сховано три самостійні імпрези та 8 імпрез спільно з іншими організаціями. Ввесь час осередок тісно співпрацював з іншими українськими товариствами та організаціями нашого міста, а в першу чергу з братніми організаціями В. Ф. та місцевим відділом УККА, за що осередкові зложили признання і подяку в своїх привітах голова ООЧСУ інж. С. Квасницький та голова УККА д-р Н. Процик. Наш осередок співпрацював з сусідніми осередками СУМ-Америки і Канади (участь в імпрезах осередків Рочестер, Сиракюз, Ютика, Веленд, Ст. Кетерінс).

У Відділі юнацтва проводилось працю за правильником ЮСУМА. Виховний склад Відділу, крім старших досвідчених громадян, доповнювали юначки і юнаки, які успішно перейшли вишколи виховників. В звітному періоді 80 дітей зложили успішно юнацькі іспити. В виховну програму зайнять з юнацтвом входили історія і географія України та українська література. Національні річниці відмічувано святочними апелями з рефератами та відповідною програмою у виконанні самого юнацтва. Для старшого юнацтва, крім реґулярних зайнять влаштовувано двічі в місяць додаткові ґутірки, на які запрошувано доповідачів зпоза членів сталого виховного складу. Силами Відділу влаштовано Свято Матері, Свят-миколаївський вечір, Андріївський вечір, ювілейний святочний вечір з нагоди 10-ліття Відділу. Сумівську ялинку. На оселі Холодний Яр відбуто спільно з сусідніми осередками 3-ій Злет Юнацтва, вишкільний табір для виховників та відпочинково-виховний табір.

В відділі діяли гуртки: юнацький мішаний хор, танцювальний гурток, драматичний, вишивкарський, писанкарський та декляматорський.

Зі звітів фінансового та господарчого референтів присутні довідались, що осередок мав 10,269 дол. прибутків, осередок сьогодні є співвласником Дому „Дніпро", вартість якого становить чверть мільйона дол., співвласником оселі Холодний Яр — вартість 15.000 дол., майно духової оркестри оцінено на 6.000 долярів.

Контрольна комісія стердила, що праця осередку під кожним оглядом провадилась задовільно і подала внесок про уділення абсолюторії управі. Дискусія над звітами, в якій забирали слово 20 членів, була речевою, в висліді якої Загальні Збори уділили абсолюторію уступаючій управі.

На внесок Комісії Матки в складі М. Юркова, В. Петрівського та Д. Крупи, вибрано одноголосно нову Управу осередку в слідуючому складі:

Василь Пристайко — голова, Богдан Мороз — м. голова Петро Перцак — секретар Володимир Петрівський — організаційний, Юрій Гудимяк — культ. освітній, Степан Горґанюк — господарчий, Богдан Ганущак — спортовий, Евфрозина Середюк і Анастазія Вішка — жіноча секція, Тадей Михаськів — булавний, Михайло Лисак — інформація, Василь Щавінський і Василь Вільчинський - вільні члени.

Контрольна комісія: Евген Луковський, Іван Горбачук і Дмитро Крупа.

Товариський суд: Маріян Морозевич, Евген Романишин і Михайло Бельмега.

На закінчення Зборів новообраний голова подякував присутнім „за довір'я, яким його наділили і в імені новообраної управи заявив, що постарається провадити протягом нового року осередок так, як цього вимагає добро Сумівської справи.

М. Л-к

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В БРАЗИЛІЇ

50-ЛІТТЯ ШПИТАЛЮ В ПРУДЕНТОПОЛІ

Найбільше українське поселення в Бразилії, місто Прудентопіль з околицями, урочисто відзначило 50-ліття „Українського Шпиталю Пресвятого Серця Ісусового". Заклали його в 1914 році українські Сестри - Служебниці.

Минулого року цей шпиталь, крім численних хворих, що самі сплачували за своє лікування, довший час безплатно перетримував 82 бідніші особи. На харчування та побутову обслугу цих недужих було витрачено 353 тисячі крузейрів, а на ліки та операції — 953 тисячі крузейрів. Шпиталь безплатно лікував бідніших хворих, які час до часу приходили до нього. Таких хворих шпиталевий лікар минулого року мав 274 особи і їм, також безплатно, видано різних ліків на суму 493 тисячі крузейрів. Взагалі серед всього населення Прудентопільщини шпиталь користується заслуженою пошаною.

ПОЄДНАНЕ НАВЧАННЯ

Українські Сестри - Служебниці в Сан Павлі поточного року провадили навчання катехизму дітей з одночасним вивченням української мови. Курс той уже закінчився, давши доволі добрі наслідки.

Всі діти, в присутності батьків, прийшли до церкви, де разом з священиком, всч. о. Ірінархом Маланяком, ЧСВВ, проказали молитву „Вірую" та прийняли Святе Причастя. Потому, в приміщенні Сестер-Служебниць, діти виступили з концертом, що складався з декламування віршів та співів. У ньому взяли участь усі учні. Концерт пройшов успішно. Іспити показали, що діти, навчившись катехизму, навчились також читати українські газети.

ТЕМАТИЧНІ ЖІНОЧІ СХОДИНИ

Чи не вперше в Куритибі відбулися тематичні сходини Організації Українських Католицьких Жінок. Сходини вислухали доповіді Іванни Борушенко „Вплив релігії на національне виховання" і Сесілії Семчишин „Національне виховання". Доповіді викликали велике зацікавлення серед присутніх жінок. Тоді ж було вирішено влаштовувати тематичні сходини жіноцтва також і надалі.

ВШАНУВАННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Цьогорічні Шевченківські Свята, що збіглися з відзначенням 150-ліття з дня народження Великого Поета, в Бразилії ще не знайшли свого належного відображення в спеціяльних академіях, урочистих сходинах, художніх вечорах, концертах і т. ін. Скрізь говорять, що попереду маємо ще цілий Шевченківський Рік, отож, встигнемо зробити багато. Дай, Боже, щоб було зроблено.

Тим часом, Шевченківський Ювілей широко на своїх сторінках відзначили українські часописи „Хлібороб" (Куритиба) та „Праця" (Прудентопіль). Розгорнуту Шевченківську програму подали ранкові й вечірні радіопересилання „Української Хвилі", що говорить українською й португальською мовами кожного тижня з Куритиби.

ПОДАРУНОК ДЛЯ АДЖУБЕЯ И ХРУЩОВА

Український інженер Н. у Сан Павлі, одержав з дому листа, в якому повідомлялося, що його старенька, немічна мати, по довгих роках праці в колгоспі, вийшла вже на пенсію. За тяжко спрацьовані й змучені літа, дістає вона тепер від колгоспу щороку один пуд, тобто 16 кілограмів пшениці зерна і . . . більше нічого. Отже, практично живиться тільки тим, що її чужі люди, також бідні колгоспники, можуть дати, відірвавши від свого власного рота.

„Розчулившись" таким московським „дбанням за живу людину", інж. Н. пригадав свою випадкову зустріч в санпавлівському ресторані з зятем Хрущова, Олексієм Аджубеєм, коли той перебував у Бразилії. Добре підпилий Аджубей намагався в санпавлівському ресторані платити за всіх присутніх, а кельнерові дав „на чай" 5 американських долярів.

Інж. Н., в особистому листі до Аджубея, пригадав йому що він тоді за один раз пропив і проїв багато більше, ніж інженерова мати-колгоспниця може одержати в рахунок своєї пенсії протягом кількох років. Такої „ласки" для своєї матері інж. Н. не бажав, тому висилає з Бразилії для Аджубея та його тестя — Хрущова теж один пуд кукурудзи (яку Хрущов так пропаґує сіяти) і буде повторювати таку посилку доти, поки його мати житиме на цьому світі.

Бразилійські поштарі в Сан Павлі цю посилку прийняли із задоволенням.

Цікаво, як її приймуть у Москві?

Мих. Килимний

Українська хроніка

- Міська Рада столиці Франції вшанувала Т. Шевченка спеціяльним засіданням 19 червня, на яке було запрошено 20 українців, між ними Апост. Екзарха Франції Преосв. Кир Володимира, о. М. Єремієва — від УАПЦ у Франції, голову Шевченківського Комітету в Парижі д-ра А. Вирету й ін. Збоку французів були присутні амбасадор П. Гібо, проф. Сорбонни Пґер Паскаль, директор Інституту східних мов, мер міста Парижу, проф. Марі Шерер та ін. Паризька преса зазначила, що це вперше у столиці Франції так урочисто вшанували українського поета свободи, Тараса Шевченка.
- Польські закордонні часописи „Тидзень Польскі", в Англії, з 21 березня 1964 р. і „Ґвязда Полярна" у Стівенс Пойнт, Віс., ЗДА, з 4-го квітня помістили прихильні статті про творчість Тараса Шевченка, переповіли біографію Кобзаря та доповнили інформації різними поезіями Т. Шевченка в перекладі на польську мову С. Стасина, Ю. Лободовського й ін.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

В Україні попирюють страви з молюсків

Віками лежали сірі черепашки-молюски, так зв. „мідії", на берегах і на дні Чорного моря: люди не хотіли їх їсти, дарма, що наука давно встановила, що „мідії" мають у собі аміно-кваси, гормони, вітаміни „В-12" та ін. Їли „мідії" ті, хто хорував на печінку, жовчевий міхур, діябетики. Але тепер через зміну моди, абож у зв'язку з нестачею харчів — в Україні почали їсти „мідії". У магазинах „Рибопромтресту" з'явилося їх повно по 6 копійок за кілограм. „Білгород-Дністровський рибоконсервний завод виготував першу партію таких консервів".. („Радянська Україна" з 23 червня 1964).

Львівському гербарію — 400 років

„Серед унікальних видань, які зберігаються в науковій бібліотеці Львівського університету, особливий інтерес викликає рукописна праця невідомого автора кінця 15 століття — посібник біологів. Він містить опис рослинности Західньої України". Як довідуємося далі з „Радянської України" з 24-го червня, книга написана латинською мовою. До неї додано гербарій з 120 рослин України. Цей найдавніший на Україні гербарій зберігся дуже добре.

Розмір присадибної ділянки

Для багатьох громадян СССР, особливо в селі, присадибна ділянка відіграє дуже велику ролю: там можна садити все необхідне для підмоги в харчуванні. Який же розмір присадибної ділянки, зокрема для працівників культурно-освітніх установ у селі? За законом в УССР визначено ту площу мінімальною: 0,15 гектара на сім'ю, разом з площею, зайнятою будівлями і насадженнями. На землях же, що зрошуються, виноградарських господарствах і приміських колгоспах, радгоспах — 0,08 гектара". („Радянська Культура" з 28 червня).

Шаховий чемпіон України

В Івано-Франківському закінчився всеукраїнський шаховий турнір серед жінок. Звання чемпіона завоювала 17-річна учениця 9-ї кляси десятирічки, Раїса Вапнична з Чернівців. („Молодь України" з 25 червня).

Замість квітів на могилу
бл. п. директора ГРИГОРІЯ МАСНИКА
20.00 долярів
на Наукове Т-во ім. Шевченка в Сарсель, Франція
складають
Галина, Михайло і Ігор СТАСЮК

Замість квітів на свіжу могилу
нашого Приятеля
бл. п. МИХАЙЛА ГАЛІБЕЯ
складають $15.00
на Науковий Осередок в Сарселі, Франція
Родина КАРПЕВИЧІВ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНИЙ СОЮЗ В США
з великим сумом повідомляє своє Членство та ціле Українське Громадянство, що дня 7-го липня 1964 р. у Мюнхені, після довгої і тяжкої хвороби помер

бл. п. дипл. інж. ЄВГЕН ГЛОВІНСЬКИЙ

проф. Українського Вільного Університету в Мюнхені, кол. член Президії УНРади і теперішній член УНРади, заступник голови Центрального Комітету УНДС, сотник Армії УНР, науковець і громадсько-політичний діяч.
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ПАНАХИДА по бл. п. Покійнику відбудеться в НЕДІЛЮ, 12-го ЛИПНЯ 1964 р. після Богослужби в Катедрі св. Володимира, 160 Вест 82-га вул. в Ню Йорку, Н. Й.
ГОЛОВНА УПРАВА УНДС

В глибокому смутку повідомляємо, що дня 3-го липня 1964 року згинула у автомобілевому випадку наша Найдорожча
ДОНЯ, СЕСТРА, ВНУЧКА і СЕСТРІНКА

БЛ. П.

АРЕТА МАРТА БАРТОШКО

народжена 26-го лютого 1959 року.
Похорон відбувся в середу, дня 8-го липня 1964 року з похоронного заведення братів Оленців до церкви св. о. Миколая, а відтак на цвинтар св. о. Миколая.

Горем прибиті:
МАРІЯ та д-р ВОЛОДИМИР БАРТОШКО — батьки
АНДРІЙ — брат
АННА ІВАНИЦЬКА — бабуся
Д-р МИРОН ІВАНИЦЬКИЙ — вуйко
РОМАН ІВАНИЦЬКИЙ — вуйко

НОВИЙ АМБАСАДОР ЗДА В САЙГОНІ

Колишній голова об'єднаних шефів штабу ЗДА ген. Максвелл Тейлор (перший зліва) відповідає на вітання почесної сторожі під час свого прибуття до Сайгону. Тейлор призначений на нового амбасадора ЗДА до Південного В'єтнаму на місце Генрі Кебота Ладжа.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН у ЗДА

Доповідь Євгена Зиблікевича: „Дослідний Інститут ім. В. Липинського у Філядельфії та його архів".

На науковому засіданні Комісії для дослідження української суспільної думки при УВАН у ЗДА, 1-го березня 1964 року Є. Зублікевич зробив доповідь про Східньо-Европейський Дослідний Інститут ім. В. Липинського у Філядельфії. Цей Інститут був заснований 1962 р. і оформлений 1963 року. У Філядельфії він міститься у власному будинкові. Дирекцію Інституту очолює Євген Зиблікевич, а його Наукову Раду — проф. д-р Олександер Оглоблин. Інститут розгортає наукову працю в ділянках історії, історіософії, соціології і політики.

Інститут має великий архів. Найважливіша частина його —архів В. Липинського, а також архів д-ра Євгена Олесницького (щоденник, родинне листування від початку 19 стол., недруковані спомини), листи І. Шрага, посла до Державної Думи, є частини архівів Сергія Шемета, проф. І. Мірчука, кн. М. Кочубея, Ол. Скорописа - Йолтуховського, д-ра В. Залозецького, д-ра В. Бачинського, полк. Вільгельма Габсбурґа, д-ра В. Сінґалевича та цінні речі з архівів багатьох видатних людей. Крім цього, Інститут має у посіданні всю політичну україніку років 1917-20 з Державного Архіву Австрії, а в процесі копіювання є політична україніка б. цісарських архівів у Берліні.

Доповідач детально описав основні розділи архіву В. Липинського, найбільшу частину якого творить листування років 1918-31; є листи від близько 200 осіб. Тематика листів пов'язана з дипломатичною службою Липинського, його науково - публіцистичною працею, Українським Науковим Інститутом у Берліні, діяльністю еміґрації, зокрема гетьманської організації, відгуками на актуальні події в Україні та з свіжими рефлексіями по катастрофі державности і спробами рятувати те, що вдасться.

В архіві є кілька тисяч записок молого формату до намічених Липинським нових праць. На підставі цих записок, стало відомим, що Липинський підготовляв до друку ряд праць, зокрема „Історію України" в чотирьох томах, „Спомини", „Соціологічний діягноз слабости збірного українського організму". Остання тема є центральною проблемою більшости друкованих, а головне ще недрукованих праць Липинського і його листування.

Доповідач зреферував ряд думок Липинського, викладених в його записках і листах, зокрема тезу до „Соціологічного діягнозу": брак рівноваги між революційними і консервативними елементами, між талантом і смаком до деструкції і талантом та смаком до конструкції та майже повна атрофія вміння захищати й зберігати уже здобуте, навіть дрібні на перший погляд речі. Липинський думає, що найбільше шкодять здоров'ю і видужанню нашого збірного організму ті, хто всю вину за нашу лиху долю звалюють на „воріженьків", на сторонні сили, відвертаючи таким чином нашу увагу від власних первопричин наших катастроф.

Щоденник Липинського — це записки про стан здоров'я, коментарі до візит, до одержаних листів чи прочитаних статтей та інформацій у пресі про важливіші світові події, про особисті господарські й фінансові справи, пляни та теми листів.

В архіві зберігається ряд приготованих до друку статтей різними мовами, по 15-30 сторінок машинопису.

На думку Є. Зиблікевича, з досі опублікованих праць В. Липинського, а головно з неопублікованих матеріялів, можна сказати, що основний нерв його дослідницьких, наукових і публіцистичних праць — це покликання й голос сумління суспільного лікаря, який гнаний почуттям найглибшої любови до України, шукав постійно шляхів, які ведуть до джерел життя української нації. Він ставив орієнтаційні таблиці на цих шляхах. У записках до своїх спогадів, В. Липинський між іншим написав: „Якщо провідні українські люди познайомляться добре з азбукою політичної мови, вони ці написи на таблицях прочитають та зрозуміють".

І. Н.

З НОВИХ ВИДАНЬ

„Шевченкова поетика"

У видавництві „Славута" в Едмонтоні, Канада, вийшла розвідка д-ра Яра Славутича „Шевченкова поетика", 24 стор. Аналізуючи поезії Тараса Шевченка, автор використав 27 джерел, щоб краще показати велич і різноманітність Шевченкового художнього слова. У розвідці розглянено епітет, метафору і звукопис (алітерацію) в творах Т. Шевченка, на багатьох прикладах показано багатство поетичного словника й образного мислення нашого найбільшого поета. Автор наводить також чимало прикладів з творів українських поетів нашого часу, на яких слідний вплив поетики Т. Шевченка, в першу чергу Євгена Маланюка, М. Рильського, а також М. Зерова, П. Филиповича, приділюючи забагато місця й уваги наслідуванням Мих. Ореста. Яр Славутич слушно зазначає, що покійний проф. Л. Білецький зробив помилку, взявши за основу для перевидання 4-томового „Кобзаря" першу редакцію творів, а не останню, над якою Тарас Шевченко найбільше попрацював. Кінцевий висновок автора такий: „Як" і „що" себе взаємно доповнили — і Тарас Шевченко став безсмертним", одним з кращих поетів світу.

(В. Г.)

ЗІ СПОРТУ

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ

Турнір відбиванки за перехідні чаші білоруської оселі в Ґлен Спей, Н. Й. з участю українських дружин чоловіків влаштовує Білоруський СК „Ньоман" на цій же оселі 11-го і 12-го липня 1964 року.

Тенісові і плавацькі змагання за першість СУАСТ-Схід відбудуться в суботу і неділю, 18-го і 19-го липня 1964 р. на „Союзівці" в Кергонксон, Н. Й. Зголошення учасників до початку змагань: тенісових в суботу, о год. 10:00 рано і плавацьких в суботу, о год. 4:00 по полудні. І тенісові, і плавацькі змагання, які влаштовує Карпатський Лещетарський Клюб, матимуть конкуренції чоловіків, жінок, юнаків і юначок.

СКЛАД УПРАВИ УСК-у НЮ ЙОРК

Рада Директорів Українського Спортового Клюбу на засіданні після річних Загальних Зборів затвердила такий склад Управи: мгр. З. Корчинський — голова, С. Качмарський — 1-ий заступник, Т. Підгородецький — 2-ий заступник, Люба Савицька — 1-ша секретарка, Р. Сулима — 2-ий секретар, Євген Луцький — книговод, Мирослав Пастушенко — касир, Юрій Венгринович — пом. касира, Євген Лисняк — пом. касира на площі, Роман Лисняк — реф. преси і данковий відбиванки, Михайло Лев — господар площі, Іван Татарчук — господар футб. дружин, д-р Іван Серант, мгр. Петро Григорович і Володимир Костюк — представники до Ліги, Степан Кордуба, Володимир Зазулькевич, Людвік Яцків, Богдан Гаврилюк і Ярослав Куровицький — члени Управи.

ФУТБОЛІСТИ УАСТ РОЧЕСТЕР ЗДОБУЛИ ЧАШУ

В цьогорічних грах за першість і чашу північно-західньої округи стейту Ню Йорк дружина УАСТ Рочестер вийшла переможцем. В перших Фінальних змаганнях українці потерпіли були поразку 1:2 від одинадцятки „Ренджерс". У відплатних змаганнях дружина старанно підготовилася, прийшло до гарної і вповні заслуженої перемоги УАСТ над „Ренджерс" вислід 2:0. Ці рішальні змагання відбулися 21-го червня в Рочестері. Чаша північно-західньої округи стейту Ню Йорк помандрувала втретє до рук УАСТ, яке було вже два рази переможцем гор за чашу.

В останніх рішальних змаганнях ворота для переможної української дружини здобули: Дмитро Когут на 68-ій хвилині гри і Василь Завадецький на 76-ій хвилині.

УАСТ грало в такому складі: Курт Геролд, Микола Шевчишин, Антін Марченко, Михайло Когут, Богдан Лялька, Василь Завадецький, Дмитро Когут, Манфред Захс, Володимир Латюк, Роман Куціль, Франко Малясавскас, Баббі Рабсен і Євген Дачищак.

МІЖНАРОДНІ ЗУСТРІЧІ УКРАЇНСЬКИХ ФУТБОЛІСТІВ

„Динамо", Київ — „Ляціо", Рим 1:2

При повній перевазі в полі киянам вдалося здобути лише одні ворота зі стрілу В. Левченка на 30-ій хвилині гри. Італійці, які відбувають турне по СССР, заграли ці змагання дуже продуктивно, але і набрали пошани до українських футболістів по цій зустрічі.

„Карпати", Львів — „Сталь", Жешув 3:0

Львівські футболісти вміло перемогли польську дружину з першої ліги. Ворота для господарів цих змагань, які відбувалися на стадіоні „Дружби" у Львові, здобули: Розсіхін, Крощенко і Кульчицький (оборонець).

ВИРІШЕНІ ФІНАЛІСТИ ФУТБОЛУ НА ОЛІМПІЯДУ

На Олімпійських Іґрищах відбудеться футбольний турнір олімпійських фіналістів, до складу яких входять 16 представників країн. Цими учасниками фіналу в Токіо стали: Югославія (першун Олімпійських Іґрищ 1960 року), Мадярщина (першун О. І. 1952 р.), Арґентина, Бразилія, Гана, Італія, Ск. Німеччина, Єгипет, Марокко, Мексико, Іран, Північна Корея, Південна Корея, Румунія, Чехо-Словаччина та Японія як господар Іґрищ.

МІЖНАРОДНА ФУТБОЛЬНА ЛІҐА

„Заґлембє", Польща — АЕК, Греція 3:0

Перша гра другої секції М. Ф. Ліґи в Ню Йорку 5-го липня закінчилася переконливою перемогою польських футболістів. Двоє перших воріт здобув А. Яросік, а треті впали зі стрілу Е. Шміdта. Зустрічі приглядалося 7,840 глядачів, в більшості греків, які були розчаровані грою репрезентантів Греції.

В цьому ж самому дні дружина „Швехатер" з Австрії закінчила змагання з португальською одинадцяткою „Ґімарес" нерішеною 1:1. Ця друга зустріч другої секції М. Ф. Ліґи відбулася в Лос Анджелесі.

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ М. Ф. ЛІҐИ

Неділя, 12-го липня: „Швехатер", Австрія — АЕК, Греція о год. 3:30 по полудні на Трайборо Стадіоні в Ню Йорку. „Червона Зоря", Югославія — „Ґімарес", Портуґалія в Лос Анджелесі, Кал.

Середа, 15-го липня: „Заґлембє", Польща — „Ґімарес", Портуґалія о год. 8:30 вечером на Трайборо Стадіоні в Ню Йорку.

П'ятниця, 17-го липня: „Заґлембє", Польща — „Червона Зоря", Югославія в Лос Анджелесі, Кал.

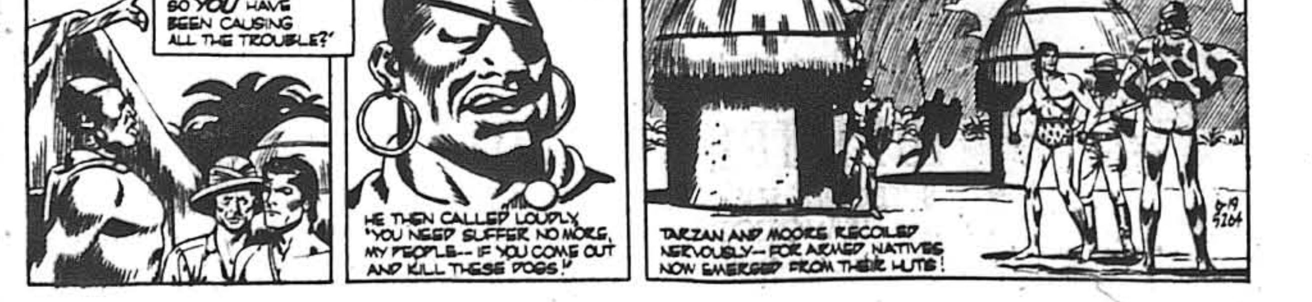
Недуга серця і пістряка — головні причини людської смерти у ЗДА

Ню Йорк. — Світова Організація Здоров'я вивчала головні причини смерти в 22-ох державах Північної Америки, Европи і Океанії і ствердила, що недуги серця і пістряк — це головні причини смерти людей, що живуть в так званих багатих країнах. Науковці вивчали 10 причин смерти людей в цих державах, де люди живуть заможно, і ствердили, що головними причинами смерти є недуги серця і пістряка, а в так званих убогих країнах найбільше смертних випадків є від пошесних недуг. В групі людей до 45 років внаслідок нещасливих випадків гине найбільше людей. Найбільше вмирає на серцеві недуги, на другому місці йде пістряк, на третьому — параліч, на четвертому нещасливі випадки, а інфлюенца й запалення стоять на п'ятому місці спричинників смерти. В людей у віці понад 45 років найбільше жертв забирає пістряк. В державах, де давніше не було пістряка — найбільше осіб вмирає і в цій групі від недуги серця. До цих країн зараховується Канаду, ЗДА, Ірляндію, Портуґалію, Швецію, Шотляндію, Австралію і Нову Зеляндію.

ТАРЗАН, ч. 5264. Тубільці нападають!

Циклоп посміхався на вид жахом пройнятих білих людей. — Ага! це вони спричинили ці всі клопоти?

А тоді голосно гукнув. — Мої люди, ви не мусите більше терпіти, — коли вийдете і вб'єте цих собак!

Тарзан і Мур нервово відступили... Бо озброєні тубільці вже вилазили зі своїх халуп!